

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.3.20>

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ

Капітаненко Н.П.,
*доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії держави і права,
конституційного права та державного управління
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара*

Капітаненко Н.П. Правове забезпечення електронного документообігу.

В статті проаналізовано правове забезпечення електронного документообігу в Україні. Визначено, що впровадження інноваційних перетворень в Україні в умовах розвитку інформаційних технологій передбачає використання сучасних форм і методів роботи, які базуються на електронному обміні інформацією. Численні форми і методи, які використовувались протягом десятиліть у сфері інформаційно-комунікаційних відносин щодо опрацювання інформації, виявилися невіправданими і малоефективними в нових соціальних та інформаційно-інноваційних реаліях. На зміну паперовому документообігу прийшов електронний.

В процесі дослідження встановлено, що система електронного документообігу в Україні проходить тривалий шлях становлення та розвитку. Введення електронного документообігу сприяє цифровій модернізації України. Важливим для проведення якісних змін є наявність відповідного реформованого законодавства, що породжує правову визначеність статусу суб'єктів процесу суттєвих перетворень. Електронна форма документів забезпечує необхідний рівень інформаційної безпеки учасників правовідносин, бо обмін документами відбувається у зашифрованому вигляді з використанням кваліфікованого електронного підпису. З'ясовано, що має місце економія людських та матеріальних ресурсів, які раніше використовувалися для друку, відправки та зберігання документів. Дистанційні переваги забезпечують мобільність та зручність пересилання документів через платформи електронного документообігу або електронну пошту. Встановлення вказаної системи документообігу дозволяє створювати електронні архіви для більш ефективного зберігання документів.

Виявлено, що головний ефект впровадження електронного документообігу – ресурсний. Водночас, необхідно враховувати і ризики запровадження електронного документообігу як органами державної влади та місцевого самоврядування, так і суб'єктами господарської діяльності.

Проаналізовано стан електронного документообігу в Україні у сфері публічного управління та виявлено шляхи подальшого його становлення. Встановлено, що правове забезпечення електронного документообігу потребує подальшої розбудови, оновлення, збалансованості, гармонізації з міжнародно-правовими нормами та стандартами. Здійснення якісних правових, інституційних, організаційних, управлінських перетворень у сфері публічного управління в контексті євроінтеграційних вимог на основі визнання людини найвищою соціальною цінністю є нагальною життєвою необхідністю, що сприятиме становленню України як конкурентоспроможної держави із сильною економікою та передовими технологіями.

Ключові слова: правове забезпечення, електронний документообіг, електронний документ, публічне управління, реалізація права, законодавство.

Kapitanenko N. Legal support for electronic document management.

The article analyzes the legal support for electronic document management in Ukraine. It is determined that the introduction of innovative transformations in Ukraine in the context of information technology development involves the use of modern forms and methods of work based on electronic information exchange. Numerous forms and methods that have been used for decades in the field of information and communication relations for information processing have proven to be unjustified and

ineffective in the new social and information and innovative realities. Electronic document management has replaced paper document management.

The study found that the electronic document management system in Ukraine is undergoing a long path of development and formation. The introduction of electronic document management contributes to the digital modernization of Ukraine. The availability of reformed legislation is important for carrying out qualitative changes, which generates legal certainty of the status of subjects of the process of significant transformations. The electronic form of documents provides the necessary level of information security for participants in legal relations, since the exchange of documents occurs in encrypted form using a qualified electronic signature. It has been established that there is a saving of human and material resources that were previously used for printing, sending and storing documents. Remote advantages provide mobility and convenience of document transfer via electronic document management platforms or e-mail. The implementation of this document management system allows creating electronic archives for more efficient document storage.

It has been established that the main effect of introducing electronic document management is resource-based. At the same time, it is necessary to take into account the risks of introducing electronic document management by both state and local government bodies and business entities.

The state of electronic document management in Ukraine in the field of public administration has been analyzed and ways of its further development have been identified. It has been established that the legal support for electronic document management requires further development, updating, balance, harmonization with international legal norms and standards. Implementation of high-quality legal, institutional, organizational, and managerial transformations in the sphere of public administration in the context of European integration requirements based on the recognition of a person as the highest social value is an urgent vital necessity, which will contribute to the development of Ukraine as a competitive state with a strong economy and advanced technologies.

Key words: legal support, electronic document management, electronic document, public administration, implementation of law, legislation.

Постановка проблеми. Шлях України до демократичної, правової та соціально-орієнтованої держави базується на утвердженні та гарантії конституційних прав та свобод людини та громадянина. Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки передбачає побудову в Україні спроможної сервісної та цифрової держави, яка забезпечить захист інтересів громадян на основі європейських стандартів та досвіду [1].

Впровадження інноваційних перетворень в Україні в умовах розвитку інформаційних технологій передбачає використання сучасних форм і методів роботи, які базуються на електронному обміні інформацією. Учасниками оновлення процесу публічного управління на шляху до електронного урядування є все суспільство: громадяни, державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування, юридичні особи публічного та приватного права [2, с. 185]. Швидка та якісна обробка інформації органами державної влади, органами місцевого самоврядування, комерційними та некомерційними суб'єктами господарювання надає можливість прискорити отримання інформації, її опрацювання та прийняття найбільш оптимального рішення. Численні форми і методи, які використовувались протягом десятиліть у сфері інформаційно-комунікаційних відносин щодо опрацювання інформації, виявилися невиправданими і малоефективними в нових соціальних та інформаційно-інноваційних реаліях. На зміну паперовому документообігу прийшов електронний.

Трансформаційні процеси в суспільному розвитку спонукають не лише до оновлення доктринальних засад сфери публічного управління, а також до технічного супроводу донесення пропонувань змін до суспільства. Відтак, комплексний аналіз питань застосування електронного документообігу в сфері публічного управління та пошук шляхів його вдосконалення викликає підвищений науковий та практичний інтерес як у науковців, так і громадян. Аналізуючи стан правового забезпечення електронного документообігу загалом, приділено більше уваги його значенню саме у сфері публічного управління.

Мета дослідження полягає у встановленні особливостей правового забезпечення електронного документообігу в Україні на основі аналізу нормативно-правових актів, наукових джерел та результатів правозастосовної практики.

Стан опрацювання проблематики. Дослідження правового забезпечення електронного документообігу в Україні та узагальнення існуючого масиву напрацювань з цієї проблематики, є

достатньо новими. Окремі аспекти цього питання, у той чи інший спосіб досліджували такі вітчизняні науковці, як: О. Білик [3], М.М. Головченко [4], Н.В. Грицяк [5], П.С. Клімушин [6], В.І. Ключевський [7], К.В. Копняк [8], Н.Б. Новицька [9], О.В. Петришин [10], В.П. Писаренко [11], Н.О. Прилипка [12] та інші.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи зазначену проблематику, передусім, дотично звернемося до поняття «правове забезпечення», яке останнім часом набуває широкого застосування. В науковій літературі до сих пір точаться дискусії щодо визначення та розмежування понять «правове регулювання», «правовий вплив» та «правове забезпечення». На загальнотеоретичному правовому рівні вказані питання досліджуються такими науковцями, як: Н.М. Оніщенко [13], Н.М. Пархоменко [14], О.В. Петришин [15], Т.І. Тарахонич [16] та ін.

При всій синонімічності вказаних категорій, кожна із них має власні риси, що поєднує чи розмежує її з іншими. Встановлення змісту та ознак кожного поняття, що є теоретичним надбанням сфери права, є надзвичайно важливим для правотворчої та правозастосовної діяльності. Чіткість, конкретність та однозначність фундаментальних понять створює умови для подальших творчих пошуків як в теорії права, так і в галузях права. Такий підхід є однією із гарантій реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків учасників правовідносин.

В дослідженні категорію «правове забезпечення» будемо застосовувати в розумінні сукупності достатніх засобів, які надають можливість гарантувати реалізацію електронного документообігу в Україні. Увагу буде приділено саме нормативним та організаційним складовим правового забезпечення у вказаній сфері.

Повертаючись до проблематики електронного документообігу, зазначимо про важливість модернізації вказаної сфери для створення та розвитку інформаційного суспільства в Україні в процесі реалізації Національної програми інформатизації. Широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій як «результату інтелектуальної діяльності, сукупності систематизованих наукових знань, технічних, організаційних та інших рішень про перелік та послідовність виконання операцій для збирання, обробки, накопичення та використання інформаційної продукції, надання інформаційних послуг» [17] потребують використання електронного документа як матеріальної форми подання інформації та електронного документообігу.

Перше нормативне згадування про електронний документ містить Конвенція про міжнародне право спрощування Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1952 року, зазначаючи, що «інформаційне повідомлення» означає інформаційний матеріал, що передається письмово або з допомогою електрозв'язку в тій формі, якою звичайно користуються інформаційні агентства при передачі інформаційного матеріала в газети, періодичні видання та організації радіомовлення для його опублікування» (ст. 1) [18]. В подальшому розвиток інформаційно-комунікаційних технологій в світі потребував уніфікації міжнародного законодавства, зокрема стосовно визначення понять у зазначеній сфері. Як наслідок, Типовий закон про електронну торгівлю, прийнятий Комісією ООН по праву міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) та затверджений Резолюцією A/51/628 Генеральної Асамблеї ООН 16 грудня 1996 року, визначив, що «повідомлення даних означає інформацію, зібрану, відправлену, отриману чи таку, що зберігається, за допомогою електронних, оптичних або аналогічних засобів, включаючи електронний обмін даними, електронну пошту, телеграму, телекс або телефакс, але не обмежуючись ними» (ст. 2) [19]. Тобто, електронна форма обміну даними була визнана на міжнародному рівні одним із засобів отримання та зберігання інформації поряд з іншими засобами.

Система електронного документообігу в Україні проходить тривалий шлях становлення та розвитку. Процеси модернізації системи державного та муніципального управління, активізовані в Україні у відповідь на внутрішні та зовнішні виклики, в 90-х рр. ХХ ст. – на початку ХХІ ст. призвели до прийняття Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року № 851-IV [20] та Закону України «Про електронний цифровий підпис» від 22 травня 2003 року № 852-IV. Закони було розроблено і прийнято також з метою гармонізації українського законодавства із законодавством ЄС. Зазначені нормативні акти передбачали організаційно-правові засади електронного документообігу, правовий статус електронного цифрового підпису, надавали визначення основних термінів сфери.

Та все ж варто визнати, що прийняття вказаних законів не призвело до широкого застосування запропонованих інтелектуальних інформаційно-правових продуктів у сфері публічного управління. З урахуванням того, що закони містили загальні положення сфери застосування електронно-

го документообігу, органи виконавчої влади використовували власні регламентуючі інструкції в процесі обміну електронними документами. Водночас, не було розроблено та прийнято уповноваженими органами виконавчої влади необхідних підзаконних нормативно-правових актів на підставі закону, відповідно до закону і в порядку його виконання, які б узагальнювали та упорядковували процедуру застосування системи документообігу між учасниками правовідносин. Недосконалість законодавства з цього питання, недовіра до нових методів роботи та засобів комунікації, передусім в органах державної влади та місцевого самоврядування, відсутність належних сертифікованих технічних програмних інструментів для використання в діяльності, психологічна та технічна невідповідність кадрів для роботи з електронними документами, небажання запровадження прозорості та відкритості щодо діяльності органів державної влади стримували повсюдне застосування електронного документообігу у сфері публічного управління.

Разом з тим, подальші істотні зміни в українському суспільстві, використання інноваційних комунікаційних технологій з метою гармонізації відносин між органами державної влади та людиною, потребували швидкого та результативного вирішення питань, означених в дослідженні. Доцільно звернути увагу на накази Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання» від 11.11.2014 № 1886/5 та «Про затвердження Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях» від 18.06.2015 № 1000/5, які визначали порядок застосування положень чинних законів у сфері електронного документообігу [21; 22].

В подальшому Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання документування управлінської діяльності» від 17 січня 2018 р. № 55 встановила порядок проходження електронного документа з моменту його створення або одержання і до моменту відправлення або передавання до архівного підрозділу установи, загальні засади функціонування і використання системи електронної взаємодії органів виконавчої влади та оперативний інформаційний обмін з використанням службової електронної пошти, затвердивши Типову інструкцію з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну, Типову інструкцію з діловодства в міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади та Регламент організації взаємодії органів виконавчої влади в електронній формі [23]. Прийнята Постанова Кабінету Міністрів визнала електронну форму діловодства як основну. Певним чином «прискорила» перехід органів державної влади на електронний документообіг відмова уряду приймати документи з 2019 року в неелектронній формі. Саме з січня 2019 року міністерства та інші органи виконавчої влади почали активно запроваджувати електронний документообіг.

Крім того, 23 липня 2014 року на заміну Директиві 1999/93/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 грудня 1999 року про рамки Співтовариства для електронних цифрових підписів прийнято Регламент (ЄС) № 910/2014 Європейського Парламенту та Ради від 23 липня 2014 року про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій в межах внутрішнього ринку, який набрав чинності 01 липня 2016 року. За таких обставин з метою гармонізації вітчизняного законодавства з вказаним Регламентом було прийнято Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» від 5 жовтня 2017 року, який визначав «правові та організаційні засади електронної ідентифікації та надання електронних довірчих послуг, права та обов'язки суб'єктів відносин у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг, порядок здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства» у вказаних сферах [24]. Відповідно Закон України «Про електронний цифровий підпис» від 22 травня 2003 року втратив чинність.

Першоджерелом електронного документообігу є електронний документ, який Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року визначає, як «документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа» (ч. 1 ст. 5) [20]. Відповідно до наказу Державного агентства з питань електронного урядування України «Про затвердження Вимог до форматів даних електронного документообігу в органах державної влади» від 07.09.2018 № 60 електронний документ оформлюється за загальними правилами документообігу та має реквізити, аналогічні документу з паперовим носієм інформації, з урахуванням таких особливостей: 1) створення окремих реквізитів електронного документа (електронного підпису та/або електронної печатки); 2) для електронних

документів постійного та тривалого (понад 10 років) строку зберігання обов'язковим є використання електронних підписів та/або печаток у форматі, придатному для тривалого архівного зберігання [25]. Документування управлінської інформації в установах здійснюється в електронній формі із застосуванням кваліфікованого електронного підпису, кваліфікованої електронної печатки та кваліфікованої електронної позначки часу. Накладанням електронного підпису та/або електронної печатки завершується створення електронного документа. Електронний документ може бути створений, переданий, збережений і перетворений електронними засобами у візуальну форму, тобто має бути відображення даних, які він містить, електронними засобами або на папері у формі, придатній для приймання його змісту людиною. Оригіналом електронного документа вважається електронний примірник документа з обов'язковими реквізитами, у тому числі з електронним підписом автора або підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до закону. Юридична сила електронного документа не може бути заперечена виключно через те, що він має електронну форму. Проходження в діловодстві установи одного і того ж документа в електронній та паперовій формі не допускається.

Відповідно, електронний документообіг – це «сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів» (ч. 1 ст. 9) [20]. Система електронного документообігу установи повинна відповідати вимогам законодавства до форматів даних, сервісу інтеграції до системи взаємодії та вимогам нормативно-правових актів у сфері захисту інформації. В той же час чинне законодавство визначає підстави для документування управлінської інформації лише у паперовій формі, якими визнаються: документи, що містять інформацію з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом; електронні документи, що не можуть бути застосовані як оригінал згідно з вимогами закону; документи, вимога щодо опрацювання яких у паперовій формі встановлена актами Кабінету Міністрів України [25].

Питання обмеження використання електронних документів в процесі електронного документообігу регулюють відповідні закони. Так, відносини стосовно документування інформації, віднесеної до державної таємниці, регулює Закон України «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 року [26]. Проблематику захисту персональних даних користувачів електронних довірчих послуг регламентує Закон України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 року [27]. Загальні питання упорядкування відносин у сфері захисту інформації в інформаційних, електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних системах визначає Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» від 5 липня 1994 року [28]. Правові засади функціонування системи обов'язкового примірника документів та інформаційні відносини, пов'язані з поповненням національного інформаційного фонду України, встановлює Закон України «Про обов'язковий примірник документів» від України від 9 квітня 1999 року [29]. Правові та організаційні основи державної політики у сферах електронних комунікацій та радіочастотного спектра, а також права, обов'язки та відповідальність фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у відповідній діяльності або користуються електронними комунікаційними послугами розкриває Закон України «Про електронні комунікації» від 16 грудня 2020 року [30]. Відносини, пов'язані із формуванням, обліком, зберіганням і використанням Національного архівного фонду, регулює Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» від 24 грудня 1993 року [31]. Отже, відносини, що виникають у процесі створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, оброблення, використання та знищення електронних документів, регулює широке коло нормативно-правових актів.

Розглядаючи організаційні засади електронного документообігу та використання електронних документів, слід наголосити на тому, що державну політику в зазначеній сфері реалізують Кабінет Міністрів України та інші органи виконавчої влади в межах повноважень, визначених законом. Державне регулювання у сфері електронного документообігу спрямовано на: реалізацію єдиної державної політики електронного документообігу; забезпечення прав і законних інтересів суб'єктів електронного документообігу; нормативно-правове забезпечення технології оброблення, створення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів (ст. 4 Закону) [20].

Серед органів виконавчої влади безпосередньо реалізують єдину політику держави щодо електронного документообігу Міністерство цифрової трансформації України, Державна служба спе-

ціального зв'язку та захисту інформації України. Так, відповідно до Положення про Міністерство цифрової трансформації України, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 року, серед основних завдань Мінцифри є забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері впровадження електронного документообігу, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства (п. 3) [32]. Згідно з ч. 1 ст. 3 Закону України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» від 23 червня 2006 року одним із основних завдань Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України є участь у формуванні та реалізації державної політики у сферах електронного документообігу в інформаційно-комунікаційних системах, в яких обробляються службова інформація та державна таємниця (в частині захисту інформації державних органів та органів місцевого самоврядування), захисту критичної інформаційної інфраструктури [33]. Організація електронного документообігу в установі покладається на її службу діловодства, яка забезпечує виконання завдань на підставі власної інструкції з діловодства, що розробляється на підставі Інструкцій, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання документування управлінської діяльності» від 17 січня 2018 р. № 55, та з урахуванням інших актів законодавства. Технічне супроводження системи електронного документообігу в установі та його програмно-апаратне забезпечення, відповідальність за збереженість документів та сформованих справ, забезпечення функціонування єдиного масиву електронних документів, а також формування структури електронних довідників у системі електронного документообігу покладаються на структурний підрозділ з питань інформаційного забезпечення або інформаційних технологій. Забезпечення захисту інформації, що обробляється в системі електронного документообігу установи, покладається на структурний підрозділ з питань захисту інформації або працівника установи, на якого покладається виконання завдань та функцій структурного підрозділу з питань захисту інформації [23]. Отже, організаційні засади електронного документообігу визначені чинним законодавством.

Введення електронного документообігу сприяє цифровій модернізації України. Важливим для проведення якісних змін є наявність відповідного реформованого законодавства, що породжує правову визначеність статусу суб'єктів процесу суттєвих перетворень. Статус електронного документа закріплений законодавством ЄС та України, відповідно, статус електронного документообігу визначений положеннями чинного національного законодавства. Електронна форма документів забезпечує необхідний рівень інформаційної безпеки учасників правовідносин, бо обмін документами відбувається у зашифрованому вигляді з використанням кваліфікованого електронного підпису. Обмін оригіналами електронних документів відбувається надзвичайно швидко, як свідчить практика – протягом трьох хвилин, що значно економить час суб'єктів відносин. Має місце економія людських та матеріальних ресурсів, які раніше використовувалися для друку, відправки та зберігання документів. Дистанційні переваги забезпечують мобільність та зручність пересилання документів через платформи електронного документообігу або електронну пошту. Встановлення вказаної системи документообігу дозволяє створювати електронні архіви для більш ефективного зберігання документів.

У країні формується також ера електронного архівування як складника документообігу. Прикладом є пілотний проект, розпочатий в 2019 році, запровадження електронного архіву та створення належних умов для постійного зберігання електронних документів Національного архівного фонду і державних електронних інформаційних ресурсів, який реалізували Міністерство юстиції, Державна архівна служба України та Міністерство цифрової трансформації спільно з Проектом ЄС «Право-Justice» та іншими партнерами. Завдяки запровадженню електронного документообігу в Північно-Східне міжрегіональне управління юстиції (Полтавська, Сумська, Чернігівська області) вдалося забезпечити безперервність роботи обласних структур Міністерства юстиції та зберегти всю документацію під час тимчасової окупації частини Сумської області в 2022 році [34]. Фактично, запровадження електронного документообігу в органах державної влади та місцевого самоврядування не завершено, а продовжується і в умовах воєнного стану, бо мова йде про збереження функцій держави.

Відтак, уявляється можливим вважати, що головний ефект впровадження електронного документообігу – ресурсний (людський, матеріальний, часовий, психологічний тощо). Водночас, необхідно враховувати і ризики запровадження електронного документообігу як органами державної влади та місцевого самоврядування, так і суб'єктами господарської діяльності. Справді, важливим є захист інформації в інформаційних, електронних комунікаційних та інформаційно-комуніка-

ційних системах від несанкціонованих дій, тобто таких, які провадяться з порушенням порядку доступу до цієї інформації, установленого відповідно до законодавства. Захист інформації в документах є значним в мирний час, а в умовах воєнного стану він стає значущим. Об'єктами захисту в системі є інформація, що обробляється в ній, та програмне забезпечення, яке призначено для обробки цієї інформації [28]. Зазвичай виокремлюють правовий, організаційний та технічний захист.

Подальше становлення електронного документообігу в країні, безпосередньо у системі публічного управління, на наш погляд, забезпечать: кваліфікований кадровий склад державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, які володіють відповідними інформаційно-технічними, правовими та управлінськими знаннями, вміннями та навичками; забезпечення органів державної влади та місцевого самоврядування високотехнологічними технічними та програмними стандартизованими інтелектуальними продуктами; створення Єдиної інформаційної системи країни шляхом доступності для відповідних органів державної влади та взаємодії різних автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів і баз даних органів державної влади, які створені та функціонують у різних сферах суспільного життя, що сприяє покращенню комунікації держави з суспільством та скорочує час вирішення проблем, важливих для людини. Актуальним на сьогодні в умовах воєнного стану є доступ суб'єктів електронного документообігу до послуг об'єктів електроенергетики та кабельної каналізації електрозв'язку для створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, оброблення, використання та знищення електронних документів.

Висновки. Таким чином, правове забезпечення електронного документообігу полягає в застосуванні сукупності достатніх засобів, зокрема організаційних та правових, які надають можливість гарантувати реалізацію зазначеного правового явища в Україні. Правові та організаційні засади встановлюють найважливіші підвалини та закономірності, передбачені чинними нормами права, які регулюють відносини між суб'єктами в процесі створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, оброблення, використання та знищення електронних документів.

Сферу електронного документообігу регулюють публічно-правові норми права як національного, так і міжнародного рівня. Правові відносини у сфері електронного документообігу характеризуються значною динамікою, оскільки швидко змінюється в сторону розширення сфера регулювання вказаного явища. Невідкладні процеси реформування публічного управління, стрімкий технологічний прорив у світі ставить перед правовою наукою та законодавцем нові виклики. Слід чітко визнавати, що правовідносини є головним засобом, за допомогою якого відбувається дія норм права.

Здійснений пошук засвідчує, що правове забезпечення електронного документообігу потребує подальшої розбудови, оновлення, збалансованості, гармонізації з міжнародно-правовими нормами та стандартами. Здійснення якісних правових, інституційних, організаційних, управлінських перетворень у сфері публічного управління в контексті євроінтеграційних вимог на основі визнання людини найвищою соціальною цінністю є нагальною життєвою необхідністю, що сприятиме становленню України як конкурентоспроможної держави із сильною економікою та передовими технологіями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>.
2. Капітаненко Н.П. Інформаційне забезпечення органів місцевого самоврядування в процесі реформування публічного управління в Україні: шляхи вдосконалення. Scientific explorations and practical achievements of the period of global challenges : collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, 2024. 239 p. С. 184–204. URL: [https://www.eo.kiev.ua/resources/arhiv Monographs/mono17/mono%20_2024%20_17.pdf](https://www.eo.kiev.ua/resources/arhiv%20Monographs/mono17/mono%20_2024%20_17.pdf).
3. Білик О. Сучасні підходи до впровадження електронного документообігу у систему державного управління. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти*. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування». 2023. № 4, с. 38–45.

4. Мельничук Л.І., Головченко М.М. Питання впровадження електронного документообігу в органах державної влади. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2019. Т. 30 (69). № 1, ч. 2, с. 154–159.
5. Грицяк Н.В. Електронний документообіг та захист інформації. Київ: НАДУ, 2015. 84 с.
6. Клімушин П.С. Стратегії та механізми електронного урядування в інформаційному суспільстві: монографія. Х.: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2016. 524 с.
7. Ключевський В.І. Механізми здійснення електронного документообігу в організації діяльності місцевих органів виконавчої влади. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Сер.: Державне управління. 2012. Т. 194. Вип. 182. 6-30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdu_2012_194_182_6.
8. Копняк К.В., Покинчыреда В.В. Електронний документообіг в публічному управлінні: проблеми впровадження, переваги та перспективи. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2020_10_12.
9. Новицька Н. Електронний документообіг та електронний цифровий підпис як елементи інформаційної культури. *Правова інформатика*. 2006. № 4 (12). С. 76–81.
10. Петришин О.В., Політанський В.С., Самородов А.С. Система електронного документообігу в діяльності країн Європейського Союзу. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2022. Том 29, № 2. С. 15–34.
11. Писаренко В.П. Організаційно-правові засади електронного документування в органах влади : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2012. 250 с.
12. Прилипко Н. О. Вдосконалення системи електронного документообігу в органах державної влади. *Збірник наукових праць Донецького державного університету управління*. Серія: Державне управління. 2014. Т. 15, вип. 286. С. 155–164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpdduu_du_2014_15_286_16.
13. Оніщенко Н.М. Правове регулювання, правовий вплив та правове забезпечення: індекс взаємовизначеності. *Правова держава*. 2020. Випуск 31. С. 46–53.
14. Загальна теорія держави і права : (основні поняття, категорії, прав. конструкції та наук. концепції): навч. посіб. / За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2016. 400 с.
15. Теорія держави і права: підручник / О.В. Петришин, С.П. Погребняк, В.С. Смородинський та ін.; за ред. О.В. Петришина. Х.: Право, 2015. 368 с.
16. Тарахонич Т.І. Правове регулювання та правовий вплив як юридичні категорії: співвідношення понять. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 4. С. 10–14.
17. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 1 грудня 2022 року № 2807-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2023. № 51. Ст. 127.
18. Конвенція про міжнародне право спростування Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1952 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_319#Text (дата звернення 12.08.2024).
19. Типовий закон ЮНСИТРАЛ об електронних підписах и Руководство по принятию. URL: <https://uncitral.un.org/> (дата звернення 12.08.2024).
20. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 року № 851-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 275.
21. Про затвердження Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання: Наказ Міністерства юстиції України від 11.11.2014 № 1886/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-14#Text> (дата звернення 12.08.2024).
22. Про затвердження Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях: Наказ Міністерства юстиції України від 18.06.2015 № 1000/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0736-15#n15> (дата звернення 12.08.2024).
23. Деякі питання документування управлінської діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 12.08.2024).
24. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2155-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 45. Ст. 400.

25. Про затвердження Вимог до форматів даних електронного документообігу в органах державної влади: наказ Державного агентства з питань електронного урядування України від 07.09.2018 № 60. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1309-18#Text> (дата звернення 12.08.2024).
26. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 року № 3855-XII . *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 16. Ст. 93.
27. Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34. Ст. 481.
28. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах: Закон України від 5 липня 1994 року № 80/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 31. Ст. 286.
29. Про обов'язковий примірник документів: Закон України від 9 квітня 1999 року № 595-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 22-23. Ст. 199.
30. Про електронні комунікації: Закон України від 16 грудня 2020 року № 1089-IX. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>.
31. Про Національний архівний фонд та архівні установи: Закон України від 24 грудня 1993 року № 3814-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 15. Ст. 86.
32. Положення про Міністерство цифрової трансформації України: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#n24> (дата звернення 12.08.2024).
33. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23 червня 2006 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 258.
34. Презентація пілотного проєкту електронного архівування, реалізованого за сприяння Проєкту ЄС «Право-Justice». URL: <https://www.pravojustice.eu/ua/post/vidbulasya-prezentaciya-pilotnogo-proyektu-elektronnogo-arhivuvannya-realizovanogo-za-spriyannya-proyektu-yes-pravo-justice>.